

DE MINHOCÃO.

DOOR

P. HARTING.

Onlangs heeft FRITZ MÜLLER, die, gelijk bekend is, sedert vele jaren in Brazilië woont en zich daar met dierkundige onderzoekingen bezig houdt, in het tijdschrift *Der Zoologische Garten*, eene reeks van trouwens half legendarische berichten medegedeeld omtrent het bestaan, in zuidelijk Brazilië, van een monsterachtig dier, een reusachtigen aardworm volgens sommigen, die meestal onder den grond leeft en slechts van tijd tot tijd te voorschijn komt. Het volk noemt het den *Minhocão*, en wanneer ook sommige daaromtrent in omloop zijnde verhalen, zooals dat het vijftig ellen lang en vijf breed zoude zijn, dat het bedekt is met beenige platen als een pantser, dat het, op zijne onderaardsche tochten, stroomen in nieuwe kanalen afleidt, droog land in moerassen verandert, groote boomen ontwortelt en doet omstorten alsof het grashalmen waren, waarschijnlijk zeer overdreven zijn, zoo schijnt toch uit de volgende door FR. MÜLLER verzamelde berichten te blijken, dat het bestaan van den *Minhocão* niet geheel een fabel is.

Ongeveer acht jaren geleden verscheen een *Minhocão* in de buurt van Lages. Zekere FRANCISCO DE AMARAL VARELLA zag, toen hij zich op ongeveer tien kilometers van die stad bevond, op den oever van de Rio das Caveiras een vreemd dier van reusachtige grootte, ongeveer een meter dik, niet zeer lang en met een snoet als van een varken, maar of het pooten had, kon hij niet zeggen. Hij durfde het dier niet alleen aan, maar riep zijne bureu, doch toen hij terugkeerde

was het verdwenen, niet echter zonder een spoor achter te laten in den vorm van een loopgraaf, die onder den grond verdween.

Een week later werd aan de tegenovergestelde zijde van Lages, op ongeveer zes kilometers afstand van de eerste plek, een dergelijke loopgraaf, misschien door hetzelfde dier gegraven, gezien. Deze loopgraaf leidde tot onder de wortels van een grooten pijnboom en verloor zich verder in een moeras.

De heer F. KELLING, van wien bovenstaande berichten verkregen werden, woonde toen als koopman te Lages en zag zelf de loopgraven door den Minhocão gemaakt.

De heer E. ODEBRECHT, die, verscheidene jaren geleden, belast was met het opzicht over een weg, die gemaakt werd van Itajaky naar de provincie Santa Caterina, stak een breede moerassige vlakte over, waardoor een arm van de rivier Marombas stroomde, doch hij kon niet dan met veel moeite voorwaarts komen, omdat hij telkens stuitte op zich windende loopgraven, die ongeveer den loop der rivier volgden en hier en daar daarin mondden. Toen ten tijde kon de heer ODEBRECHT zich niet verklaren hoe die loopgraven ontstaan waren. Thans houdt hij deze voor het werk van den Minhocão.

Voor omstreeks veertien jaren, in de maand Januari, vond zekere ANTONIO JOSÉ BRANCO, nadat hij met zijn geheele huisgezin acht dagen lang afwezig geweest was van zijne woning, gelegen aan een der riviertjes die in de Rio dos Cachorros uitloopen, op tien kilometers afstand van Curitiba, bij zijne tehuiskomst, den weg ondermijnd, met hoopen opgeworpen aarde en breede loopgraven. Deze loopgraven begonnen aan de bron van een beek en volgden de windingen daarvan, om 700 tot 1000 meters verder in een moeras te eindigen. De breedte der loopgraaf bedroeg volgens hem ongeveer drie meters, en sedert dien tijd had de beek, haar oorspronkelijk bed verlatende, de loopgraaf gevolgd. Het pad van het dier lag gedeeltelijk beneden de bedding der beek; het had op zijn tocht verscheidene pijnboomen ontworteld. Een van de boomen, waarvan de Minhocão de schors en een gedeelte van het hout had afgescheurd, stond nog in het vorige jaar. Honderden bewoners van Curitiba en andere plaatsen waren gekomen om de verwoesting door den Minhocão aangericht te zien, en men nam aan dat het dier nog leefde in de moerassige pool, welker wateren van tijd tot tijd plotseling en op onverklaarbare wijze troebel werden. Ook was in stille nachten, in de naburige woningen, een ratelend ge-

luid als van verren donder gehoord en werden zachte bewegingen van den grond gevoeld. Deze vreemde geschiedenis werd aan FR. MÜLLER verteld door twee ooggetuigen, door JOSÉ, den zoon van den ouden BRANCO, en een stiefzoon van dezen, die vroeger in hetzelfde huis woonde. MÜLLER voegt er bij dat de verschijning van den Minhocão bij het volk beschouwd wordt als een voorteeken van regenachtig weer.

In de nabuurschap van den Rio dos Papagaios, in de provincie van Paramê, op een avond van 1849, nadat het langen tijd geregend had, werd in het huis van zekeren JOÃO DE DEOS een geluid gehoord alsof er in een nabijzijnd bosch weder regen viel; maar toen men naar buiten keek, bleek de lucht helder en vol sterren te zijn. Den volgenden morgen zag men, dat een groot stuk land aan de overzijde van een kleinen heuvel geheel ondermijnd was en dat er diepe loopgraven doorheen liepen, welke geleidden naar een opene naakte vlakke, die met steenen bedekt was, of wat men in die streek een "legeado" noemt. Op die plek waren groote hoopen klei opgeworpen, den weg aanwijzende dien het dier genomen had om van de legeado te komen in het bed van een stroom die in de Papagaios uitloopt. Drie jaren later werd de plaats bezocht door Senhor LEBINO JOSÉ DOS SANTOS, een rijk grondeigenaar, die nu bij Curitiba woont. Hij zag nog volkomen duidelijk den omgeworpen grond, de hoopen klei op de steenvlakte, en de overblijfsels van de bewogen aarde in het rotsige bed van den stroom, en kwam tot het besluit dat hier twee dieren aan het werk waren geweest, elk van twee tot drie meters breedte!

In dezelfde streek was, volgens Senhor LEBINO, een Minhocão herhaaldelijk gezien. Een negerin die, volgens hare dagelijksche gewoonte, op een morgen water ging halen uit een naburigen poel, vond dezen geheel verwoest en zag op korten afstand een dier, dat zij beschreef als zijnde zoo groot als een huis dat over den grond voortkroop. De menschen die zij riep om het wonder te zien, kwamen te laat, maar zagen nog de sporen van het dier dat, naar het scheen, zich van een naburige rots in het diepe water had gestort.

In hetzelfde distrikt zag een jong man een pijnboom plotseling omvervallen, terwijl er geen wind en ook geen houthakker te zien was. Er naar toe loopende, om te zien wat de oorzaak er van was, vond hij de aarde nog steeds in beweging en zag een reusachtig, wormvormig zwart dier te midden daarvan, dat ongeveer vijfentwintig meters lang was en twee hoornen op den kop had.

In de provincie Sao Paulo, zoo deelde Senhor LEBINO mede, niet ver van Ypanema, is een plek, die nog Charquinho, d. i. "klein moeras"; wordt genoemd, omdat het dit werkelijk vroeger was, maar eenige jaren geleden maakte een Minhocão daardoorheen een loopgraaf naar de rivier Ypanema, en veranderde het in de bedding van een zich daarin uitstortenden stroom.

Dezelfde Senhor LEBINO bevond zich in 1849 op een reis in de nabijheid van Aropehy, in den Staat Uruguay. Hier vertelde men hem dat een doode Minhocão eenige mijlen verder te zien was. Deze was vastgeklemd geraakt in een nauwe rotsspleet en zoo omgekomen. Men zeide hem dat de huid zoo dik was als de schors van een pijnboom en bestond uit harde platen als die van een armadillo (gordeldier, *Dasyypus*).

Hoe wonderlijk nu sommige dezer verhalen mogen klinken, zoo schijnt toch althans dit daaruit te mogen besloten worden: dat er in de hooge streken van Z. Amerika, waar de Uruguay en de Parana hunnen oorsprong nemen, een tot dusver onbekend groot dier leeft, dat holen en loopgraven maakt, en dat gewoonlijk bij langdurig regenachtig weder verschijnt, uit moerassen of rivierbedden te voorschijn komt en daarheen weder terugkeert.

Doch welk soort van dier kan het zijn? De uiterst spaarzame en oppervlakkige beschrijvingen, welke lieden, die voorgeven het dier gezien te hebben, daarvan hebben gegeven, loopen zoozeer uiteen, dat men er niets zekers uit kan afleiden. Blijkbaar heeft hier de verbeelding vrij spel gehad.

FRITZ MÜLLER vermoedt dat de Minhocão een reusachtige visch is, verwant aan *Lepidosiren* en *Ceratodus*, dieren die zich ook een weg door een modderigen bodem banen. De "varkenssnoet" waarvan een der berichtgevers spreekt, herinnert *Ceratodus*, terwijl wellicht de puntige voorste ledematen van *Lepidosiren* voor hoornen zouden kunnen worden gehouden.

Dit vermoeden schijnt ons intusschen aan groote bedenking onderhevig. Een visch, hoe groot en krachtig ook, is wel in staat zijn weg door een dikke modder te vinden, maar loopgraven maken, d. i. breedde gangen met opgeworpen grond langs de kanten, die nog lang zichtbaar blijven, — daartoe is wel geen visch in staat. De tot zulk een werk noodige graafwerktuigen ontbreken hem. Het uit beenige platen bestaande, op dat van een gordeldier gelijkende pantser doet veeleer

denken aan de voor uitgestorven gehouden soorten van *Glyptodon*, waarvan men weet dat zij ook een beenig pantser droegen, of *Megatherium*, *Myiodon* e. a., die vermoedelijk ook gepantserd waren en welke overblijfselen nu nog in den bodem van Z. Amerika worden gevonden; allen zeer groote dieren in vergelijking met de tegenwoordig aldaar levende gordeldieren (soorten van de geslachten *Dasytus* en *Chlamyphorus*), welke laatsten allen goede gravers zijn en een gedeelte van hun leven onder den grond, in door hen zelven gegraven holen en gangen doorbrengen, zoo als de mollen hier te lande.

Ook herinneren de door FR. MÜLLER verzamelde berichten een geval, door v. HUMBOLDT in zijn reisverhaal medegedeeld. Een Indiaan had zijn hut gebouwd op een bodem, die eenige maanden vroeger door de naburige rivier overstroomd was. Op zekeren dag in zijn hut op een bank zittende, voelde de Indiaan dat de grond daaronder in beweging kwam en dat de bank opgelicht werd. Weldra spleet de bodem open, de kop van een grooten krokodil of alligator kwam te voorschijn, het lichaam volgde, en toen het dier zich, tot niet geringen schrik des hutbewoners, een weg naar buiten gebaad had, haastte het zich, door de openstaande deur weg te loopen naar de rivier waarin het verdween. Blijkbaar had het zich, tijdens de rivier buiten hare oevers was getreden, in de modder verscholen en was daarin in een toestand van sluimerend leven achtergebleven ook nadat de modder zich door uitdroging verhard had. Zoude nu, wanneer zulk een geval in den nacht plaats greep, en niemand het dier zelf, maar alleen de daardoor omgeworpen aarde had gezien, niet aan den geheimzinnigen Minhocao gedacht kunnen worden?

In Siberie bestaat sedert lang het sprookje, dat een reusachtig dier, even als een mol, onder den grond leeft. Thans weten wij dat dit sprookje zijn ontstaan te danken heeft aan het vinden van overblijfselen, enkele malen zelfs van geheele lichamen van den reusachtigen Mammoet of *Elephas primigenius* in den bevrozen bodem aldaar.

Hopen wij dat het geloof aan het bestaan van den Minhocao niet zal blijken op een dergelijk volkssprookje te berusten, maar dat het eenmaal gelukken moge het monster meester te worden en naar een onzer zoologische tuinen over te brengen. Waarschijnlijk zal het dan blijken niet zoo monsterachtig te zijn als de verbeelding door haar vergrootglas het te aanschouwen heeft gegeven.